

Dotazníkové šetření v rámci České a Slovenské republiky jako základ pro vývoj inteligentní databáze určené osobám s poruchami autistického spektra či jiných skupin jedinců s postižením

Hana KARUNOVÁ, Jakub CIESLAR, Lucie FLEKAČOVÁ, Lucia BEDNÁROVÁ, Vojtech REGEC, Lucie Pazourková

Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Ústav speciálněpedagogických studií
Žižkovo nám. 5, 779 00 Olomouc, hana.karunova@upol.cz

Abstrakt: Prezentovaný výzkumný projekt se zaměřuje na vývoj inteligentní databáze pro cílovou skupinu osob s poruchami autistického spektra (dále PAS), a jiným typem postižení. V návaznosti na vývoj databáze obrázků, klíčových slov jsme realizovali dotazníkové šetření ve školách a zařízeních věnujících se osobám s PAS. Příspěvek postihne vybrané části výzkumného šetření. První kontakt se zařízeními a školami byl odstartován v dubnu 2019 a to prostřednictvím dotazníkového šetření. Zařízení byla kontaktována emailem i telefonicky se žádostí o spolupráci. Mnohá z nich se již v iniciální fázi zajímala o projekt a jeho plánované výstupy. Zároveň část z oslovených organizací přislíbila do budoucna spolupráci. Sběr dat byl ukončen v červnu 2019. Obdrželi jsme celkem 51 vyplněných dotazníků, z toho 23 za Českou republiku a 28 za Slovenskou republiku, s nimiž jsme dále statisticky pracovali a vyhodnocovali je. Výsledky nám posloužily nejen jako odrazový můstek pro další vývoj technického charakteru, ale také pro navázání kontaktu se zařízeními pracujícími s jedinci s PAS a ověření našich východisek týkajících se potřeb cílové skupiny. Projekt (TL02000214/Inteligentní databáze pro podporu rozvoje osob s poruchami autistického spektra či jiných skupin jedinců s postižením) je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu Éta. (<https://www.tacr.cz/logotypy/Eta.png>)

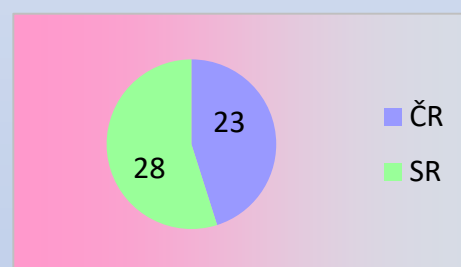
Klíčová slova: poruchy autistického spektra, zdravotní postižení, inteligentní databáze, dotazníkové šetření, projekt.

Použitá metodologie a respondenti

Pro sběr dat byl využit polostrukturovaný dotazník, vyhodnocení dat probíhalo kvantitativně. V rámci vyhodnocení dotazníků a následných hypotéz byl použit χ^2 test dobré shody, χ^2 test nezávislosti v kontingenční tabulce a Test hypotézy o relativní četnosti. V rámci celého dotazníkového šetření směřovaného k pracovníkům v zařízeních a školách pro osoby s PAS jsme se zabývali hned několika oblastmi – alternativní a augmentativní komunikací s cílovou skupinou, podporou pracovníků při práci s jedinci s PAS a pomůckami (včetně těch na bázi informačně komunikačních technologií ve vztahu k řešenému projektu). Osloveni byli pracovníci zařízení v ČR a SR. Stanovili jsme si dvě hlavní výzkumné otázky: **Jaké jsou rozdíly v rámci České a Slovenské republiky v rámci podpory komunikace osob s PAS a jiným typem postižení? Jaké nástroje mohou pomoci pro efektivní komunikaci cílové skupiny?**

Výsledky dotazníkového šetření

Šetření se zúčastnilo 23 respondentů (45,1 %) z České republiky a 28 respondentů (54,9 %) ze Slovenské republiky, viz graf 1.

Graf: 1 Rozložení respondentů

Výsledky

Jedna z klíčových otázek dotazníku sledovala, co vše respondenti vnímají jako pomoc při rozvoji komunikace s jedincem s PAS. V tabulce 1 je vidět, že respondenti vnímají více prostředků jako pomoc při komunikaci. Čeští respondenti nejčastěji jako pomoc při rozvoji komunikace s jedincem s PAS vnímají spolupráci s rodinou (95,7 % respondentů). Na pomyslném druhém místě je konzultování s kolegy či odborníky, což jako pomoc vnímá 91,3 % českých respondentů. U slovenských respondentů je stejně často uváděna spolupráce s rodinou, konzultování s kolegy či odborníky a jednotnost v komunikaci (89,3 %). V rámci sledování rozdílu mezi českými a slovenskými respondenty jsme testovali hypotézu v následujícím znění: H-0: Mezi českými a slovenskými respondenty není rozdíl v tom, co vnímají jako pomoc při rozvoji komunikace s jedincem s PAS. H-1: Mezi českými a slovenskými respondenty jsou rozdíly v tom, co vnímají jako pomoc při rozvoji komunikace s jedincem s PAS. Z vyhodnocené otázky (viz výše), na základě provedení χ^2 testu dobré shody ($G = 5,6$; p -hodnota = 0,847), kdy p -hodnota byla vyšší než námi zvolená hladina významnosti $\alpha = 5 \%$, testovanou hypotézu nezamítáme, tj. vnímání toho, co je vše pomoc při rozvoji komunikace s jedincem s PAS, se mezi respondenty z České a Slovenské republiky neliší. **Můžeme tedy říci, že se pracovníci z České a Slovenské republiky shodují v tom, co vnímají jako pomoc při rozvoji komunikace s jedincem s PAS.**

	ČR	SR	Celkem
Spolupráce s rodinou	22; (95,7 %)	25; (89,3 %)	47; (92,2 %)
Konzultování s kolegy či odborníky	21; (91,3 %)	25; (89,3 %)	46; (90,2 %)
Používání tištěných obrázků/slov	20; (87 %)	21; (75 %)	41; (80,4 %)
Jednotnost v komunikaci - rodina, zařízení, asistent	20; (87 %)	25; (89,3 %)	45; (88,2 %)
Motivační činitele pro dítě/žáka/klienta (věci, hračky, knihy, apod.)	20; (87 %)	22; (78,6 %)	42; (82,4 %)
Komunikační kniha dítěte/žáka/klienta	17; (73,9 %)	15; (53,6 %)	32; (62,7 %)
Denní kalendář, týdenní kalendář	17; (73,9 %)	16; (57,1 %)	33; (64,7 %)
Podpůrná zařízení - tablet, počítač, telefon	14; (60,9 %)	18; (64,3 %)	32; (62,7 %)
Podpůrná zařízení s edukativními aplikacemi	13; (56,5 %)	15; (53,6 %)	28; (54,9 %)
Využívání Snoezelenu	8; (34,8 %)	16; (57,1 %)	24; (47,1 %)
Jiné	2; (8,7 %)	4; (14,3 %)	6; (11,8 %)
Celkem	23; (100 %)	28; (100 %)	51; (100 %)

Tabulka 1: Co vnímají respondenti jako pomoc při rozvoji komunikace s jedincem s PAS?

V souvislosti s druhou výzkumnou otázkou jsme se v rámci dotazování doptávali na preferované pomůcky, techniky a komunikační prostředky. Celková data může čtenář najít v publikaci, která by měla vyjít v roce 2021 ve VUP. Pro zajímavost zmiňme, že z preferovaných pomůcek jsou nejčastěji využívány vizuální pomůcky a to u 78,3 % Čechů a 92,9 % Slováků, u obou zemí poté převládá alternativní a augmentativní komunikace (65,2 % respondentů z Česka a 78,6 % respondentů ze Slovenska). Co se týká nástrojů pro podporu komunikace cílové skupiny, zde se dotýkáme také mimo jiné vývoje inteligentní databáze, která byla součástí řešeného projektu. Z pohledu zařízení pracujících s jedinci s PAS (případně jiným typem postižení) se více než polovina respondentů vyjádřila k tvorbě nové aplikace jako vítanému počínu. Ve skutečnosti je to dokonce 80,4 % dotázaných. **Z celkového čísla víme, že by inteligentní databázi častěji uvítali slovenští respondenti (92,9 %) oproti českým kolegům (65,2 %).** Celkově však daný výsledek podpořil řešený projekt.

Závěr

V úvodu dotazníkového šetření jsme se ptali, na to, jaké jsou rozdíly v rámci České a Slovenské republiky v rámci podpory komunikace osob s PAS a jiným typem postižení? A dále jsme si pokládali otázku, jaké nástroje mohou pomoci pro efektivní komunikaci cílové skupiny? Závěrem můžeme konstatovat, že se pracovníci z České a Slovenské republiky shodují v tom, co vnímají jako pomoc při rozvoji komunikace s jedincem s PAS. Ať již to jsou spolupráce s rodinou, konzultování s kolegy nebo odborníky, ale také technické zázemí a pomůcky. Vývoj inteligentní databáze byla vítán jako nástroj pro podporu efektivní komunikace cílové skupiny. V rámci dotazníkového šetření jsme se věnovali také jiným nástrojům, prostředkům a pomůckám, avšak není v našich silách vše obsáhnout v tomto příspěvku. Více čtenář nalezne v chystané publikaci nebo již publikovaných příspěvcích.

Literatura

- BEDNÁROVÁ, L., KARUNOVÁ, H., CIESLAR, J., REGEC, V., FLEKAČOVÁ, L. 2020. Podpora rozvoje osob s poruchami autistického spektra v rámci Slovenskej republiky. In *Štúdie zo špeciálnej pedagogiky/Studies in Special Education*, č. 2. (v recenznom konaní).
- HINDLS, R., HRONOVÁ, S., SEGER, J., FISCHER, J. 2006. *Statistika pro ekonomy*. Praha: PROFESSIONAL PUBLISHING. 420 s. ISBN 80-86946-16-9.
- KARUNOVA, H., CIESLAR, J., BEDNAROVA, L., FLEKACOVA, L., REGEC, V. 2020. *The Questionnaire Survey in the Czech Republic and Slovak Republic as a Basis for the Development of the Intelligent Database for Persons with Autism Spectrum Disorders*, INTED 2020 Proceedings, pp. 1463-1469.